

**In memoriam Wolfgang Gesemann**  
(28.07.1925–17.08.2014)

In memoriam des bekannten deutschen Slavisten, Literaturwissenschaftlers und herausragenden Bulgaristen Wolfgang Gesemann, der die seinerzeit wegweisende und einzigartige Kooperation der Universität des Saarlandes mit der Kliment-Ochridski-Universität Sofia initiierte, Mitherausgeber zahlreicher Reihen wie „Symbolae Slavicae“, „Selecta Slavica“, „Typoskript-Edition Hieronymus. Slavische Sprachen und Literaturen“, „Bulgarische Sammlung“, „Bulgarische Bibliothek N.F.“, „Bulgarien-Jahrbuch“, „Scripta Slavica“ u.a. sowie zahlreicher wissenschaftlicher Zeitschriften. Ferner gründete der Träger hoher bulgarischer Auszeichnungen und Ehrendoktor der Universität Sofia 1995 die "Deutsch-Bulgarische Gesellschaft zur Förderung der Beziehungen zwischen Deutschland und Bulgarien" und ist seit Juli 2008 korrespondierendes Mitglied der Bulgarischen Akademie der Wissenschaften. Mit ausgewählter Bibliographie.

**„Тази земя излъчва някаква магия...“**  
**In memoriam Волфганг Геземан**  
(28.07.1925–17.08.2014)

Непрежалима е загубата от преждевременната раздяла с бележития славист, изтъкнат литературовед и проникновен изследовател, посветил значителен дял от интелектуалното си и творческо дело на хилядолетната българска литература и духовност като авторитетен застъпник на достойното ѝ и устойчиво присъствие в рамките на обединена Европа. Неговото ревностно отношение към българското историческо и културно наследство е впечатляващо, защото ратува за истинските ценности на българската европейска идентификация.

Волфганг Геземан е роден на 28 юли 1925 г. в Аленщайн, Източна Пруссия (днес Полша). Детските и юношеските си години прекарва в Прага, където от 1922 г. баща му, известният славист, балканолог, етнолог и писател Герхард Геземан, е професор в Славистичния семинар към Немския университет. Във връзка с основания през 1940 г. и ръководен от него Немски научен институт в Белград, младежът има възможност да се запознае и с културата на южните славяни. След завършване на Немската гимназия в Прага (1943) е повикан на военна служба. Едва чак след продължилия до 1948 г. френски военен плен, има възможност да се посвети на университетското си образование в Мюнхен, където следва славянски филологии при изтъкнатите слависти Паул Дилс, Ервин Кошмидер, Алоис Шмаус, Вилхелм Летенбауер, както и англицистика,

романистика, философия и социология. Тук промовира през 1956 г. с дисертацията „Епически изследвания. Романът на Иван Вазов” (излязла от печат 1966), в която изкуството на българския романист в „Под игото” (1889), „Нова земя” (1896) и „Казаларската царица” (1903) се съпоставя с това на Виктор Юго и руската реалистична традиция от XIX в. Дълбокото проникване в езика на патриарха на новобългарската литература, Иван Вазов, оставя завинаги отпечатък във „възрожденската” интонация на прекрасния му български език. Вълшебството на българското слово ще го съпътства неотклонно в задълбочените му изследвания върху българската култура и духовност. Когато през 2005 г. се подготвя документалният филм „По-старият брат. Св. Методий и приятелите на България в Европа”, излъчван по-късно многократно по БНТ, проф. Геземан споделя пред интервюиращия го Бойко Василев:

„Още при първите ми посещения в България, в дебрите на Балкана, усетих, че тази земя излъчва някаква магия...”

С тази заразяваща прямота, естествена за духовния му аристократизъм в поведението и отношението към другите, той вгражда изискващите си критерии на толерантност, ерудираност и безрезервна отдаденост на научната истина в студенти, сътрудници и колеги. Затова срещите с него оставят незаличими следи като мярка на колегиалност, човешка деликатност и мъдрост.

В. Геземан започва работа като научен сътрудник към Института за Източна Европа в Мюнхен (до 1957 г.), след което е редактор във Федералната информационна агенция на ФРГ в Бон, асистент в Института по славистика в Майнц (от 1958 г.), по-късно – в Семинара за славянска и балтийска филология в Мюнхен (от 1968 г.), където през 1970 г. се хабилитира с труда „Откриването на низките народни слоеве в руската литература. Към диалектиката на един литературен мотив от Кантемир до Белински”. Няколко семестъра е гост-професор в Залцбург, а през 1972 г. поема литературоведската катедра в Института по славистика и балканология към Саарския университет, която ръководи неотклонно до 1987 г.

Тук има възможност да задълбочи българистичните традиции, положени от забележителната основателка на Института Линда Садник (1959-1969)<sup>1</sup>. Същевременно съдейства активно за тяхното разгръщане и чрез новоосновения Български лекторат, в който организирани от Р. Златанова (1973-1977, 1978-1981) ежегодни чествания на Деня на славянската писменост с изложби, поднасяне на венци пред плочата на св. Методий в Елванген, срещи и симпозиуми се превръщат в културни събития. Броят на студентите, в които се запалва траен интерес към българистиката, е учудващо голям. По идея на В. Геземан започват разговори за активизиране на контактите между университетите на Саарбрюкен и София. През есента на 1979 г. той, заедно с възторжения почитател на универсалната културна мисия на светите Кирил и Методий и радетел за изграждане на международни „мостове” на интелектуалния дискурс, лутеранския теолог Г. Хумел и Р. Златанова, водят официални разговори с ректора на Софийския

---

<sup>1</sup> Срв. напр. Zlatanova, R.: Ein Kapitel Geschichte der Slawistik in der BRD. Paläoslavistik an der Universität des Saarlandes (1959-1969). В: Palaeobulgarica IV. 1980, 1, с. 88-105; Творчески юбилей на Линда Садник. В: Palaeobulgarica V. 1981, 2, с. 120-123.

университет Бл. Сендов и представят проект за сътрудничество между двата университета. Безпрецедентният за Федерална република Германия договор за сътрудничество, подписан на 19.09.1980 от ректорите, проф. Илчо Димитров и проф. Паул Мюлер, в Саарбрюкен, е в сила до днес и междуременно е обхванал всички специалности и факултети на двата университета. Най-голям успех отбелязват провежданите съвместни археологически разкопки със забележителни находки от праисторическо време в Драма, Ямболско.<sup>2</sup>

Професор В. Геземан съумява да обедини усилията на българистите от Западна Германия и да издаде сборници с българистични изследвания по повод на двата конгреса по българистика през 1981 и 1986 г. в три от томове на поредицата „Българска сбирка“ (Bulgarische Sammlung, 1980-1990). Съвместно с Г. Марков той публикува през 1988 г. обхванен сборник „Немско-български културни отношения 1878-1918“ с приноси на немски и български изследователи, посветен на два важни юбилея: 100-годишнината на Софийския университет и 40-годишнината от създаването на Университета в Саарбрюкен. В резултат на сътрудничеството между двата университета през същата година излиза от печат и преводът на Р. Златанова „Увод в езикознанието с оглед и на българския език“ от титуляра на Института по фонетика и фонология в Саарския университет Макс Манголд.

Изследователските интереси на В. Геземан обхващат широк кръг проблеми на славянските литератури в типологичен и сравнителен аспект. Трайно място сред тях заемат проучванията му върху българската литература от Възраждането (жанровата й система (1989), понятието „класично“ (1988), К. Миладинов (1981), „Криворазбрана цивилизация“ на Д. Войников (1989), лириката на Хр. Ботев (1980, 1981), Бай Ганю и другите (1978), рецепция на немската литература в България през XIX в. (1990), П. Р. Славейков „На острова на блажените“ (1985) и др.) до наши дни: В. Мутафчиева и нейният роман „Белот за две ръце“ (1982), Ив. Маринов, Д. Коруджиев (1986), Б. Априлов (1995) и др. Освен това В. Геземан е автор на многобройни статии за българската литература и за изтъкнати български поети и писатели като Е. Багряна, Хр. Ботев, И. Вазов, Й. Йовков, А. Константинов, Гео Милев, Хр. Огнянов, П. Р. Славейков, А. Страшимиров, Д. Талев, Т. Траянов, К. Христов, П. К. Яворов за представителните енциклопедични справочници *Die Weltliteratur. Biographisches, literarhistorisches und bibliographisches Lexikon in Übersichten und Stichworten. Ergänzungsbände. Wien 1968* и сл., *Lexikon der Weltliteratur im 20. Jahrhundert, 2. Freiburg im Br. 1961*, както и за *Reallexikon der Germanischen Altertumskunde. 2. Aufl., Bd. 4. Berlin, New York 1981*. Засвидетелства удивителна отзивчивост, висока ерудиция и доброжелателна колегиалност в многобройните си рецензии за славистични публикации по въпроси на славянските литератури и културни взаимоотношения, отпечатани в *Österreichische Osthefte, Osteuropa. Zeitschrift für Ostforschung, Die Welt der Slaven, Jahrbücher für Geschichte Osteuropas, Südost-Forschungen, Anzeiger für slavische Philologie, Arcadia* и др.

---

<sup>2</sup> Откритият през 1995 г. единствен по рода си в Германия *Vulgaricum* (Институт за български език и култура) в Саарбрюкен поражда с решаващото съдействие на проф. Г. Хумел учредяването на съответен *Germanicum* (Институт за немски хуманитарни и социални науки) към Ректората на СУ през 1996 г.

Известно е, че развитието на българистиката във Федерална република Германия - зависи изцяло от личната инициатива на преподавателите в славистичните институти. Усещането за съпринадлежност и дълбока връзка с югоизточно-европейската и специално българската духовност за проф. Геземан намира израз не само в активната му научна позиция, но и в уменията му да създава свободни пространства за разгръщане на духовен обмен с България още по времето на „желязната завеса“. След „промяната“ се наблюдава нова динамика на културната комуникация. В противовес на появилите се държавни програми за намаляване или пълно съкращаване на средствата за славистичните институти и югоизточно-европейските изследвания в цяла Германия след падането на Берлинската стена, В. Геземан е сред инициаторите за създаване на ново частно, независимо и надпартийно „Немско-българско дружество за насърчаване на връзките между Германия и България“ в областта на науката и културата, със седалище Берлин и филиали в Марбург, Хайделберг и Йена.<sup>3</sup> Учредителното заседание на Дружеството се провежда на 31 май 1996 г. в Държавната библиотека, Берлин. Дружеството си поставя за цел да съчетае усилията на изявени българисти след обединението на Германия чрез продължаване на основаната през 1916 г. серия „Българска библиотека“<sup>4</sup> от изтъкнатия балканолог и българист Густав Вайганд, Лайпциг, в „Нова поредица“ под редакцията на В. Геземан, Р. Златанова, П. Мюлер и Х. Шалер. Междувременно тя наброява 20 тома.<sup>5</sup> Някои от обнародваните тук публикации представят нови аспекти в развитието на немско-българската надинституционална диалогичност.

<sup>3</sup> Президент е проф. dr.h.c. Хелмут Шалер, членове на Президиума: д-р Барбара Байер, проф. Ханс-Дитер Дьопман, проф. Юрген Кристофсон, проф. Габриела Шуберт; между почетните членове на Дружеството са: проф. dr.h.c. Волфганг Геземан, д-р Хорст Рьолинг, dr.h.c. Норберт Рандов и др.

<sup>4</sup> До 1919 са обнародвани девет тома от водещи български автори в областта на историята (А. Иширков, В. Златарски, Н. Станев), етнографията (М. Арнаудов), стопанските науки (В. Радославов, Й. Данчов), народната поезия (П. Р. Славейков) и литературата (П. Ю. Тодоров) и др.

<sup>5</sup> 1. Gesemann, G.: *Zweiundsiebzig Lieder des bulgarischen Volkes*. Marburg 1996; 2. Rader, H.: *Auf Umwegen zu sich selbst. Blaga Dimitrovas Roman 'Otklonenie'*. Marburg 1997; 3. Grunewald, K., D. Stoilov: *Natur- und Kulturlandschaften Bulgariens. Landschaftsökologische Bestandsaufnahme, Entwicklungs- und Schutzpotential*. Marburg 1998; 4. Sofronieva, Tz.: *Gefangen im Licht. Lyrik bulgarisch und deutsch. Deutsche Übersetzung von G. Tiemann*. Marburg 1999; 5. Jowkow, J.: *Ein Frauenherz und andere Erzählungen*. Ins Deutsche übertragen von H. Herboth. Marburg 1999; 7. Paskov, B.: *Zehn Traumgespanne. Lyrik bulgarisch und deutsch. Deutsche Übersetzung von A. Uhlig*. Marburg 2001; 8. Rolly, H.: *Soziale Arbeit in Bulgarien*. München 2005; 9. Endler, D. (Hg.): *Deutsch-bulgarische Begegnungen in Kunst und Literatur während des 19. und 20. Jahrhunderts*. München 2006; 10. Paskalevski, Sp., M. Tietze, R. Zlatanova (Hg.): 9 + 1. *Katalog zur Ausstellung anlässlich des X. Salon des Arts 2005 im Kulturpalast, Sofia. Zweisprachig deutsch und bulgarisch*. München 2005; 11. Döpmann, H.-D.: *Kirche in Bulgarien von den Anfängen bis zur Gegenwart*. München 2006; 12. Paskalevski, Sp.: *Die Vita des Heiligen Methodius. Zweisprachig bulgarisch und deutsch*. München 2006; 13. Abt Fromme, B. OCist, R. Zlatanova (Hg.): *Bulgarien in Himmerod. Zweisprachig bulgarisch und deutsch*. München 2008; 14. Dimitrov, G.: *Kultur im Transformationsprozess Osteuropas. Zum Wandel kultureller Institutionen am Beispiel Bulgariens nach 1989*. München 2009; 15. Schaller, H., R. Zlatanova (Hg.): *Symbolae Ecclesiasticae Bulgaricae. Vorträge anlässlich des 80. Geburtstages von H.-D. Döpmann*. München-Berlin 2011; 16. Schaller, K., R. Zlatanova (Hg.): *Silvae Bulgaricae. Vorträge anlässlich des 80. Geburtstages von Dr. H. Röhling*. München-Berlin 2012; 17. Schaller, H., R. Zlatanova (Hg.): *Kontinuität gegen Widerwärtigkeit. Vorträge anlässlich des 80. Geburtstages von Dr.h.c. Norbert Radow*. München-Berlin-Washington D.C. 2013; 18. Popova, D.: *Authentizität, Medialität und Identität. Wege der Definition und Transformation „authentischer bulgarischer Musiken“*. München-Berlin-Washington D.C. 2013; 19. Kostov, K., K. Steinke (Hg.): *Brevis Grammatica Bulgarica von Andreas Pásztor*. München-Berlin-Washington D. C. 2013; 20. Kristophson, J., R.

В. Геземан участва активно в списването и редактирането на печатния орган на Дружеството „Български годишник“ от самото начало на издаването му (1997) почти до последните си дни. Списанието съдържа актуални научни приноси от различни области на българистиката (история, литература, европейска политика, общество, култура, език, икономика, право), библиографии, очерци за видни българисти като тези на В. Геземан за И. Конев (2000), Ем. Стайчева (2000), Н. Андреева-Попова (2003), Н. Рандов (2003), Х. Щамлер (2007) и др., представящи ценен източник за бъдеща история на българистиката. В отделен дял се поместват рецензии за актуални българистични публикации на немски, английски, български или френски език, в съставянето на които В. Геземан взема дейно участие. От перото му излизат компетентни отзиви за такива значителни публикации като тези на: Т. Мартин за „Българския диаволизъм“ (2000), преводите на Н. Рандов в сборника „Български разкази на XX в.“ (2000), Л. Удолф за „Лириката на Т. Траянов“ (2000), И. Конев за „Българското възраждане и просвещението“ (2003), Поезия и проза на „Готфрид Бен“ (2004), В. Динова-Русева за „Анна Хен-Йосифова“ (2004), Св. Добриянова-Бауер за Мюнхенската художествена школа и „Никола Михайлов“ (2004), Л. Хиряева „Структурна типология на руската и българската вълшебна приказка“ (2005), Н. Андреева за „Покръстването на българите в немски пиеси от XVIII-XIX в.“ (2006), Г. Тиман за „Творчеството на Ем. Попдимитров“ (2006), С. Паскалевски, Р. Златанова за „Армънския род на Парис Паризов“ (2007), И. Конев „Вук Караджич за българите и европейската българистика“ (2009), С. Паскалевски „Проекции на сакралното в творчеството на балканските художници от 20-40те години на XX в.“ (2009) и др. Като единствено по рода си българистично списание в Германия „Vulgarien-Jahrbuch“ се превръща в неделима част от нейната културна съкровищница и допринася за насърчаване на духовния обмен в обединена Европа.

С особено вълнение и одухотвореност проф. Геземан говори за големите творци на българската словесност от периода на Възраждането – епоха на преход към национално обособен по дух и осмислен като форма автономен литературен изказ: Иван Вазов, Любен Каравелов, Алеко Константинов, а по-късно и Пенчо Славейков. С произведенията си те представят търсенията на две поколения творци по отношение на разбирането и отстояването на литературата като мисия и съдба. Разговорите с проф. В. Геземан върху българската литература и култура вдъхновяват художника Сп. Паскалевски за живописния цикъл „Осветени срещи“ (48 табла по 35x50 см), посветен на мисията на писателя. Защото, според художника, всяко словесно творчество е и пророческо дело – принадлежи както на миналото, така и на бъдещето. Цикълът се състои от три инсталации, очертаващи връзката между вербален текст и визуален изказ, т.е. представят синкретасис, в който всеки от избраните писатели е разгърнат с изградените от него образи във визуален поток, еквивалентен на вербалния текст. Със своите заявени проекции на диалогичност и себепроникване художникът-интерпретатор дава художествен израз на уважението си към идеите и творческите откровения на изтъкна-

тия изследовател на балканската и славянската култура, на своята творческа съпричастност и споделена духовна близост към личностните стремежи и открития на учения. Част от творбите се представят по повод тържественото отбелязване на 80-годишнината на проф. В. Геземан в Посолството на Република България в Берлин на 4 ноември 2005 г.

В. Геземан е член на Дружеството за Югоизточна Европа в Мюнхен от 1953 г., членува в различни комисии към Международния комитет на славистите, както и в Дружеството на филолозите в България. Неговата неотслабваща активност за развитието на българистиката в Германия, интелектуалната му и лична ангажираност към българската наука са високо оценени от държавни и академични институции. Носител е на медал „1300 години България“ (1981), на ордените „Кирил и Методий“ I ст. и „Св. Климент Охридски“ със синя лента (1988), почетен доктор е на Софийския университет „Св. Климент Охридски“ (1996), а през 2008 г. е избран за чуждестранен член на Българската академия на науките.

В. Геземан е съосновател и съиздател на важни поредици и сборници от областта на славистиката и българистиката: *Serta Slavica in memoriam Aloisii Schmaus* (München 1971), *Die Welt der Slaven* (1972-1992), *Der Bauer Mittel- und Osteuropas im sozio-ökonomischen Wandel des 18. und 19. Jahrhunderts: Beitrag zu seiner Lage und deren Widerspiegelung in der zeitgenössischen Publizistik und Literatur* (Köln 1973), както и на многотомните серии *Symbolae Slavicae* (от 1976), *Selecta Slavica* (от 1979), *Bulgarische Sammlung* (от 1980), *Typoskript-Edition Hieronymus. Slavische Sprachen und Literaturen* (от 1984), *Bulgarische Bibliothek N.F.* (от 1997), *Bulgarien-Jahrbuch* (от 1997) и *Scripta Slavica* (от 1997).

Неговата необикновена способност да прониква във висшите сфери на познанието, изключителната му етичност, скромност и изисканост, вдъхновяващите разговори с него и човешкото му благородство ще останат незабравими за всички, които са имали удоволствието да общуват с един учен, отдаден изцяло на голямото си предназначение.

#### Избрана библиография на Волфганг Геземан

Die bulgarischen Faustübersetzungen. B: *Die Welt der Slaven* 5, 1960, S. 277-291.

Nietzsches Verhältnis zu Dostoevskij auf dem europäischen Hintergrund der 80er Jahre. B: *Die Welt der Slaven* 6, 1961, S. 129-156.

„Serbow Dobyća“. B: *Die Welt der Slaven* 6, 1961, S. 378-387.

Ein Brief Aleksandr N. Veselovskijs an Theodor Benfey. B: *Die Welt der Slaven* 7, 1962, S. 104-105.

Bohemica aus dem „Denkbuch für Fürst und Vaterland“. B: *Die Welt der Slaven* 8, 1963, S. 92-99.

„Altväterliche Bulgaren“. Bemerkungen zur Geburt der bulgarischen Volkserzählung. B: Beiträge zum V. Internationalen Slavistenkongress Sofia. Göttingen 1963, S. 489-507.

Der 'Russische Gott'. B: *Die Welt der Slaven* 9, 1964, S. 407-425.

Ein Nachtrag zum 'Russischen Gott'. B: *Die Welt der Slaven* 19, 1965, S. 99-102.

Zur publizistischen Polemik Dostoevskijs. Ein Streiflicht. B: *Die Welt der Slaven* 10, 1965, S. 400-406.

- Herder's Russia. B: *Journal of the History of Ideas* 25, 1965, S. 424-434.
- Die Romankunst Ivan Vazovs. Epische Studien. München 1966, 131 S.
- Die Brüder Miladinov. Zum Ringen um ihr hundertjähriges Erbe. B: *Bulgarische Jahrbücher* 1, 1968, S. 377-384.
- Zur Rezeption der Eisenbahn durch die russische Literatur. B: *Slavistische Studien zum VI. Internationalen Slavistenkongreß*. München 1968, S. 349-371.
- Stilfiguren in Čechovs „Smert' činovnika“. B: *Serta Slavica in memoriam Aloisii Schmaus*. München 1971, S. 201-207.
- „Junges Deutschland“ und russische Literatur. Ein typologischer Vergleich. B: *Deutsche Studien* 38, 1972, S. 204-216.
- Die Entdeckung der unteren Volksschichten durch die russische Literatur. Zur Dialektik eines literarischen Motivs von Kantemir bis Belinskij. Wiesbaden 1972, 315 S.
- 2 x 2. Ein Topos. Russische Belege und Varianten. B: *Die Welt der Slaven* 18, 1973, S. 153-162.
- Zur Deutung romantischer Dämonie im Erzählwerk Michail P. Pogodins. B: *Wiener Slavistisches Jahrbuch* 18, 1973, S. 144-150.
- Zur Funktion des J in der urslavischen Syncharmonie. B: *Xenia Slavica. Papers presented to Gojko Ružičić on the occasion of his seventy-fifth birthday*. 2<sup>nd</sup> february 1969. Den Haag, Paris 1975 [= *Slavic Printings and Reprintings*, 279], S. 43-48.
- Zum Stellenwert der slavischen Versionen des Vater-Sohn-Kampfmotivs in der Heldenlieddichtung. B: *Anzeiger für slavische Philologie* 9, 1977, S. 59-75.
- Grundzüge der russischen Zensur im 18. Jahrhundert. B: *Buch- und Verlagswesen im 18. und 19. Jahrhundert*. Berlin 1977, S. 60-75.
- Nikola Pribić 65 Jahre. B: *Südosteuropa-Mitteilungen* 18, 1978, 4, S. 80-81.
- Baj Ganju und die anderen. Eine komparativ-typologische Studie. B: *Referate und Beiträge zum VIII. Internationalen Slavistenkongreß, Zagreb 1978*. München 1978 [*Slavistische Beiträge*, 119], S. 49-75.
- Vorwort. B: Gerhard Gesemann. *Heroische Lebensform. Zur Literatur und Wesenskunde der balkanischen Patriarchalität*. Nachdruck der Erstausgabe Berlin 1943. Neuried 1979, S. 1 [*Selecta Slavica*, 1].
- Zur Rezeptionsproblematik „Baj Ganju“. B: *Bulgarische Sprache, Literatur und Geschichte*. Neuried 1980, S. 191-202 [*Bulgarische Sammlung*, 1. *Studien Südosteuropa-Gesellschaft*, 27].
- Zar oder Zimmermann? Zu Herrschafts- und Leistungswissen in der russischen Literatur. B: *Wirtschaft, Technik und Geschichte. Beiträge zur Erforschung der Kulturbeziehungen in Deutschland und Osteuropa*. Festschrift für Albrecht Timm zum 65. Geburtstag. Berlin 1980, S. 155-162.
- Текстуално-лингвистични наблюдения върху лириката на Христо Ботев („Елегия“). B: *Език и литература* 1980, кн. 6, S. 74-80. Също в: *Български език* 1981, 1, S. 30-35.
- Slavistische Literaturwissenschaft. Kritischer Forschungsüberblick. B: *Osteuropa* 40, 1980, 8-9, S. 861-872.
- Zur literarischen Diatopik von 'Heimweh'. Vasilij Tredjakovskij und Konstantin Miladinov. B: *Komparatistik: theoretische Überlegungen und südosteuropäische Wechselseitigkeit*. Festschrift für Zoran Konstantinović. Heidelberg 1981, S. 369-378.
- Zur bulgarischen Wiedergeburt: Diachronie, Synchronie, Dynamik. In: *1300 Jahre Bulgarien*. Neuried 1981, S. 191-210 [*Bulgarische Sammlung*, 2. *Studien Südosteuropa-Gesellschaft*, 29].
- Zu Leben und Werk Gerhard Gesemanns. B: *G. Gesemann: Gesammelte Abhandlungen*. Neuried 1981 [*Selecta Slavica*, 4. Teilband 1], S. 5-6.
- Vera Mutafčievas Roman „Belote zu zweit“. Zur Kunst- und Emantipationstangente. B: *Die Slawischen Sprachen* 2, 1982, S. 11-15.
- Emil Georgiev (10.I.1910-1.V.1982). B: *Südost-Forschungen* 41, 1982, S. 355-356.

- Lev Tolstoj als 'narrativer Theologe'. B: Festschrift für Wilhelm Lettenbauer zum 75. Geburtstag. Freiburg i. Br. 1982, S. 14-28.
- Dolch und Leier. Karl Sands russisches Echo. B: Kulturbeziehungen in Mittel- und Osteuropa im 18. und 19. Jahrhundert. Festschrift für Heinz Ischreyt zum 65. Geburtstag. Berlin 1982, S. 53-62.
- Zur Valenz von Vera Panovas Trediakovskij-Drama. B: Literatur- und Sprachentwicklung in Osteuropa im 20. Jahrhundert. Ausgewählte Beiträge zum Zweiten Weltkongreß für Sowjet- und Osteuropastudien. Berlin 1982, S. 65-69.
- Към изследването на българското Възраждане: диахрония, синхрония, динамика. B: Първи Международен конгрес по българистика, доклади. Българската култура и взаимодействието ѝ със световната култура, 3. Възрожденска култура. Българската култура 1878-1944 г. Съвременна българска култура. София 1983, S. 29-38.
- Isaakiaden: Vaculiks 'Axt' in Händen deutscher Väter. B: Die Welt der Slaven 28, 1983, S. 24-37.
- Nestors Vladimir (980-988). Instanzen seiner Vertextung. B: Studia Slavica in honorem viri doctissimi Olexa Horbatsch, 2. Beiträge zur Ostslavischen Philologie. München 1983, S. 16-32.
- Seelenfänger bei Maksim Gor'kij und Ivan Klima. Ein komparatives Theatermotiv. B: Die Welt der Slaven 28, 1983, S. 372-391.
- Barock: onoma- oder semasiologisch? B: Festschrift für Nikola Pribić. Neuried 1983 [Selecta Slavica, 9], S. 125-138.
- Vergleichende Analyse der Originalität des Kievo-Pečersker Paterikon. B: Slavistische Studien zum IX. Internationalen Slavistenkongreß in Kiev 1983. Köln, Wien 1983, S. 129-143.
- Stoff, Motiv etc. Bemerkungen zur Terminologie. B: Slavistisches Spektrum. Festschrift für Maximilian Braun zum 80. Geburtstag. Wiesbaden 1983, S. 120-127.
- Rhetorische ostanovka. Der Prolog zum „Stancionnyj smotritel““. B: Aspekte der Slavistik. Festschrift für Josef Schrenk. München 1983, S. 42-47.
- Slučevskijs 'Posle kazni v Ženeve'. Zur Semiose und Diachronie. B: Die Welt der Slaven 29, 1984, S. 225-235.
- Penčo Slavejkovs „Insel der Seligen“: Prisma – Spiegel – Brennspeigel. B: Mitteilungen des Bulgarischen Forschungsinstitutes in Österreich 7, 1985, H. 1, S. 73-83.
- G. Gesemann: Der Lockvogel. Eine bulgarische Novelle aus dem Nachlaß des Slavisten an der Deutschen Universität Prag. B: Einundzwanzig Beiträge zum 2. Internationalen Bulgaristikkongreß in Sofia 1986. Neuried 1986 [Bulgarische Sammlung, 6], S. 33-50.
- A ne po zamyšleniju Bojanju: nochmals zur Frage der Polemik im Igorlied. B: Festschrift für Herbert Bräuer zum 65. Geburtstag am 14. April 1986. Köln 1986, S. 111-124.
- Amplituden bulgarischer Gegenwartsprosa: am Beispiel Ivan Marinovs und Dimităr Korudžievs. B: Einundzwanzig Beiträge zum 2. Internationalen Bulgaristikkongreß in Sofia 1986. Neuried 1986 [Bulgarische Sammlung, 6], S. 51-65.
- Zur Motivik der russischen Volksballade als Gattungskonstituens. B: Beiträge zur russischen Volksdichtung. Berlin 1987, S. 124-135.
- Die altslavische Religion im Lichte der Brüdermission. B: Symposium Methodianum. Beiträge der Internationalen tagung in Regensburg, 17.-24.4.1985 zum Gedenken an den 1100. Todestag des hl. Method. Neuried 1988 [Selecta Slavica, 13], S. 117-122.
- Der Begriff 'Klassik' und die bulgarische Literatur. B: Slavistische Studien zum 10. Internationalen Slavistenkongreß in Sofia 1988. Köln 1988, S. 335-344.
- Die Berücksichtigung deutscher Literatur in der „Bălgarska Christomatija“ durch I. Vazov und K. Veličkov. B: Deutsch-bulgarische Kulturbeziehungen 1878-1918. Sofia 1988, S. 60-71.
- Немско-български културни отношения: 1878-1918. Deutsch-bulgarische Kulturbeziehungen: 1878-1918. Hrsg. von W. Gesemann und G. Markov. Sofia 1988, S. 312.
- Zum Realismus in slavistischer Sicht. B: Slavic Themes. Papers from two Hemispheres. Festschrift for Australia. Neuried 1988, S. 117-126 (mit Peter Burg).



- Gedanken zu einem möglichen neubulgarischen Kulturmodell. B: Von der Pruth-Ebene bis zum Gipfel des Ida. Festschrift für Emanuel Turczynski. München 1989, S. 55-63.
- Dobri Vojnikovs „Falschverstandene Zivilisation“. Ein Fall von Diatopik. B: Primi sobran'e pestrych glav. Festschrift für Peter Brang zum 65. Geburtstag. Bern (u.a.) 1989 [Slavica Helvetica, 39], S. 69-78.
- Fremde Impulse bei der Ausbildung des Gattungssystems in der bulgarischen Wiedergeburtsliteratur. B: Kulturelle Traditionen in Bulgarien. Bericht über das Kolloquium der Südosteuropa-Kommission 16.-18. Juni 1987 [Abhandlungen der Akademie der Wissenschaften in Göttingen. Phil.-Hist. Klasse, 3. Folge, Nr. 177]. Göttingen 1989, S. 251-260.
- Gerhard Gesemann: Dichter und Gelehrter. Ein Sohn Lichtenbergs. B: Lichtenberg. Die Geschichte eines braunschweigischen Dorfes von seinen Anfängen bis heute. Salzgitter 1989 [Beiträge zur Stadtgeschichte, 5], S. 351-356.
- Rezeptionsbedingungen deutscher Literatur in Bulgarien im 19. Jahrhundert. B: Bulgaristik-Symposium Marburg. Neuried 1990 [Bulgarische Sammlung, 7], S. 31-40.
- Gerhard Gesemann: ein bedeutender Gelehrter und Schriftsteller aus Lichtenberg. B: Gerhard Gesemann: Erzählungen. Salzgitter 1990 [Beiträge zur Stadtgeschichte, 7], S. 9-24.
- Der kulturelle Überläufer. Überlegungen anhand slavischen Textmaterials. B: Festschrift für Erwin Wedel zum 65. Geburtstag. München 1991 [Slavische Sprachen und Literaturen, 20], S. 57-70.
- Slavische Gegenwartsliteraturen als komparatistisches Desiderat. B: Aspekte kultureller Integration. Festschrift zu Ehren Prof. Dr. Antonín Měšť'an. München 1991 [Integrale Anthropologie, 7], S. 129-144.
- Boris Aprilovs 'Weites In-See-Stechen'. Bilanzierung einer Erzählung im Verlöschen des Sozialistischen Realismus. B: Festschrift für Hans-Bernd Harder zum 60. Geburtstag. München 1995, S. 115-124.
- Die Bulgaristik in pragmatischer Sicht. B: Bulgarien-Jahrbuch 1997. Marburg/Lahn 1997, S. 26-34.
- Zur Neuausgabe der „Zweiundsiebzig Lieder des bulgarischen Volkes“, übersetzt und nachgedichtet von Gerhard Gesemann. B: Bulgarien-Jahrbuch 1997. Marburg/Lahn 1997, S. 35-37.
- Slavistische Literaturwissenschaft: Ausgrenzung oder Korrelat? B: Ars Philologica. Festschrift für Baldur Panzer zum 65. Geburtstag. Frankfurt a. M., Berlin, Bern, Bruxelles, New York, Wien 1999, S. 563-569.
- Ilija Konev zum 70. Geburtstag. B: Bulgarien-Jahrbuch 1998/1999. Marburg/Lahn 2000, S. 141-142.
- Emilija Stajčeva. B: Bulgarien-Jahrbuch 1998/1999. Marburg/Lahn 2000, S. 143-144.
- Zdeněk Urban zum Gedenken. B: Bulgarien-Jahrbuch 1998/1999. Marburg/Lahn 2000, S. 147-148.
- Prof. Dr. Nadežda Andreeva-Popova. B: Bulgarien-Jahrbuch 2000/2001. München 2003, S. 123-124.
- Norbert Randow. Ehrenmitglied der Deutsch-Bulgarischen Gesellschaft e. V./ Berlin 4. November 2000. B: Bulgarien-Jahrbuch 2000/2001. München 2003, S. 125-126.
- Bogomilentum in Niedersachsen. B: Dialog i duchovnost, t. I. Festschrift für Rumjana Zlatanova zum 60. Geburtstag. Sofija: Temto 2006, S. 178-192.
- Nachruf auf Heinrich Andrey Stammeler. B: Bulgarien-Jahrbuch 2007. München 2007, S. 207-210.
- Literarischer Nachlass – Heinrich A. Stammeler. Einführung. Kurzkommentar zu den Gedichten. B: Bulgarien-Jahrbuch 2008. München 2009, S. 197-199, 216-218.

проф. д.ф.н. Румяна Златанова